

Mijn liefste Vadim,

Ik heb je zeven dagen niet gezien. Zeven nachten niet gevoeld. Dat overleeft een mens niet. Of wel, helaas. Mis je je hemd niet? Dat rafelige, dat je maar niet weg wilde doen? Ik heb het hier op m'n schoot, het ruikt naar je, ik ben er zuinig op. Ik mag er één keer per dag m'n neus in steken, m'n hele gezicht prop ik erin. Het is wonderlijk, wat geuren vermogen. Geen rat meer te bekenen hier, alleen nog jij en ik tussen de gladde zijden lakens. Ik voel je hand op de haartjes van mijn huid...

Ze rilt. Zouden ze hier censuur hebben? Wellicht. Die struisse abdis met die onkreukbare blik. Of dat frêle nonnetje met dat mooie gezichtje. Ze stelt zich voor hoe ze daar zitten, in een raamloos kamertje, met een pot zwarte inkt. Rooie oortjes, netjes verborgen onder een hemelsblauwe sluier. Niks gewend natuurlijk. Praten de hele dag over de liefde van God, maar hebben nog nooit Zijn hand op hun benen gevoeld. Zo ongevoelig als een schildpad. Waarom zijn die nonnen in godsnaam ooit van zintuigen voorzien?

Ze duwt haar gezicht in het groezelige hemd en snuift diep. Ja, ze zitten haar brieven vast en zeker te lezen. Ze glimlacht. Ze zal ze eens flink in verlegenheid brengen.

Ik voel hoe je hand over mijn benen glijdt, tussen mijn benen glijdt. Mijn huid begint te tintelen, mijn tepels richten zich op. Je

neemt ze tussen je zachte lippen, je hoofd verdwijnt tussen mijn borsten. En glijdt langzaam omlaag, mijn navel langs, en nog verder naar beneden...

Genoeg. Ze zou er nog zin van krijgen. Ze kan beter wat gaan lopen. Lopen slaat de emoties dood. Ze loopt, naar de andere kant van de cel. Vier stappen. Dat gaat veel te snel. Ze loopt terug, langzamer. Het scheelt een hele pas. Ze zal moeten vertragen, zolang ze hier zit zal ze moeten vertragen. Haar lopen, haar kijken, haar denken, haar schrijven – niet meer dan één brief per dag staan ze haar toe! Zelfs haar spijsvertering zal ze moeten vertragen als ze niet in een enorme leegte verloren wil raken.

Ze kijkt. Een bed, een tafel, een stoel, een houten kruisbeeld – dat al onder het bed ligt, maar die verdomde contouren op de muur – en een hoog raam met een versleten gordijntje. Waar ze niet bij kan. Het ziet er wonderlijk fris uit, dat gordijntje. Dat is alles. Verder niets. Waar moet ze naar kijken? Waar moet ze de hele dag naar kijken? Ze beent naar de tafel. Drie stappen.

Je moet me komen halen. Nu.

Marima

Marima. Ze krijgt een week gevoel in haar maag als ze die naam schrijft. Ze zakt neer op de stoel. Marima. Hij is de enige die haar zo noemt. Vadim, met zijn grappige Russische accent, en met de paar Spaanse kooswoorden die hij in zijn amoureuze fluisteringen opneemt – ongetwijfeld opgedaan in een goedkoop bordeel, daarover maakt ze zich weinig illusies – Vadim, die haar naam niet kan uitspreken. Met geen mogelijkheid. Die vertederende pogingen. Matamari, Mari-

mata – hij brak er steeds zijn tong over. En dan kuste hij haar maar weer, van boven tot onder, en daar leek hij net zoveel plezier aan te beleven als zijzelf. ‘Ik strooi duizenden *besos locos* over jouw *cuervo splendido!*’ Hij was zo’n appetijtelijke afwisseling met die steile Franse hoge borsten, met hun arrogante Mata-Arí – wat kan hun het schelen dat ze haar naam niet kunnen uitspreken. Wat kan hun het schelen waar zij plezier aan beleeft. Zij komen alleen voor hun eigen plezier. Daar betalen ze ook voor. Grif. En dat levert haar evengoed plezier. ‘Marima! Dat is wie je bent, mijn Marima!’ Wat was hij opgetogen geweest over zijn vondst, Vadim. Hij lachte zachtjes en rolde tevreden van haar af.

Ze rilt opnieuw. Ze kijkt. Bed, tafel, stoel. Contouren van kruisbeeld. Naar de staalblauwe hemel door het hoge raam wil ze niet kijken. Ze ervaart die als een belediging. Stuurs kijkt ze voor zich uit. Naar de muur onder het hoge raam. Ze vraagt zich af waarom daar een koord hangt. Waarom heeft ze dat niet eerder gezien? Het is dun en gerafeld en het zit vast aan het gordijntje dat voor het raam hangt. Ze neemt het in haar handen en voelt er voorzichtig aan. Het mag niet breken! Dan trekt ze het opzij. Het gordijntje schuift soepel voor het raam. Weg, ijzige blauwe lucht! Ze trekt de andere kant op. Net zo soepel schuift het gordijntje terug, daar is het licht weer. Opnieuw, en weer terug, en nog eens. Een frisse luchtstroom waait haar in het gezicht. De geur van pasgewassen lakens. Ze snuift hem op. Goddelijk! Ja echt, het moet de adem van God zelf zijn die haar in deze maffe catacomben iets toefluistert. Mon Dieu! Er ontsnapt haar een parelende lach.

Buiten de cel klinkt het scherpe geluid van ijzer op ijzer. Met een vreemd gierend geluid maakt haar keel een einde aan haar lach. Snel gaat ze zitten. Wijdbeens, onderuitgezakt.

Zij weet ook van beledigen. Zou het die jonge non met dat mooie gezichtje zijn? Of moeder-overste zelf, die rijzige, bijna majesteitlijke vrouw met haar doordringende ogen? Ze kent het type – als directrice van een veel te duur modehuis. ‘Ik heet u welkom bij *Les soeurs de Marie Joseph*, de zusters in blauw, die werken in de liefde Gods,’ had ze gezegd toen ze hier een week geleden werd binnengebracht. Maar een hand had ze niet uitgestoken. ‘Mijn naam is mère Euphrasie. Ik ben de abdis van de vrouwengevangenis Saint-Lazare, en u bent Margareta Zelle, of wordt u liever Mata Hari genoemd?’ Kreng. Gelukkig zat ze zelf ook niet verlegen om woorden. ‘Aan u de keus. Ik schaam me voor geen van mijn namen,’ had ze de abdis onbewogen toegevoegd.

‘Ah, u bent wakker, Margareta.’ Het is de jonge non. Die krijgt ‘Mata Hari’ al helemaal niet over haar lippen. Alsof het een vloek is. Ze pakt haar pen, zet een streep onder Marima, vouwt de brief zorgvuldig dicht en schuift hem in de envelop. Dan pas kijkt ze de non aan, terwijl ze met haar tong uitvoerig langs de plakrand van de envelop likt. Net zolang tot de non haar ogen neerslaat.

De non zet de eetschaal op tafel, vlak voor haar. Ze voelt hoe de hitte van het deksel haar in het gezicht slaat. Haar maag maakt een onwillekeurige beweging. Ze wendt zich af. Pakt haar pen en begint zorgvuldig de envelop te beschrijven. *Capitaine Vadim de Maslov*. De non licht het deksel van de schaal. Verleidelijke etensgeuren dringen haar neus binnen. Zonder op te kijken geeft ze met haar linkerhand een klap op het deksel, die uit de handen van de non terugvalt op de schaal. Uit haar ooghoeken ziet ze hoe de non schrikt. *Eerste Keizerlijke Russische Regiment*. ‘Heeft u geen honger, Margareta?’ Ze snuift minachtend. *Maily*. Streep eronder. Ze overhandigt de envelop aan de non. Liefjes: ‘U zult er wel

voor zorgen dat deze brief op de juiste plek terecht komt? Er staat belangrijke informatie in.'

De non knikt voorzichtig. Het soepele perkaline van haar hemelsblauwe sluier glijdt bevallig over het diepblauwe serge van haar habijt. Schitterende combinatie. Niet alleen qua kleur, ook de stoffen gaan bij elke beweging een geraffineerd samenspel aan, waarbij – ze knikt tevreden als ze de juiste formulering vindt – waarbij de stugheid van het habijt wordt tegengesproken door de souplesse van de sluier. Nee, *mère Euphrasie* zou het helemaal niet slecht hebben gedaan als *directrice* van een chic modehuis. Ze voelt aan de ruwe stof van haar eigen rok. Als dat materiaal een naam heeft, dan wil ze die niet eens weten. De abdis heeft de zaak goed onder controle.

Ze hoort hoe de non diep ademhaalt. Die heeft geen idee van haar kleding. 'Natuurlijk zal ik zorg dragen voor uw brief, *Margareta*. U kunt mij alles vragen. Ik ben er voor u. Speciaal voor u. We kunnen samen praten, als u dat wilt.' De non heeft zich herpakt. Complimenten. 'En samen bidden.' Dat gaat erg ver. 'U kunt mij altijd laten komen, elk moment van de dag. Of van de nacht.' Nu moet het ophouden. Hoe kan ze die ergerlijke woordenstroom stoppen? 'Maar u moet wel eten. Anders kunt u niet nadenken. En niet bidden.' Ze praat maar door. Stoppen moet ze. 'We moeten samen bidden. God zal naar ons luisteren. Hij begrijpt...'

Met één klap veegt ze de eetschaal van tafel. Hij klettert op de grond. Het eten verspreidt zich over de stenen vloer. Kip. En boontjes.

'Kip met boontjes...' Ze staat op en kijkt de non onderzoekend aan. 'De afgelopen vier dagen heeft u mij driemaal kip met boontjes geserveerd. Weet u eigenlijk wel wie ik ben? Ik heb nog nooit kip met boontjes gegeten. Ik eet *consommés*,

een *velouté princesse*, oesters *à la florentine*, *foie gras* – koud, met een portsaus, *cardons à la moelle* en een vette gans *du réveillon*! En nog nooit heb ik tweemaal in één week hetzelfde gerecht gegeten. Hoe goddelijk het ook was. En dat was het.' Ze loopt achterwaarts naar het bed. 'En praten? Nee dank u, ik hoef niet te praten. Ik hoef ook niet na te denken. En ik hoef al helemaal niet...' Ze grijpt onder het bed en trekt het kruisbeeld naar zich toe. Onderdrukt de neiging het fijne gezichtje van de non met het houtwerk toe te takelen. 'Dit kunt u gerust meenemen.' Ze duwt het kruis in de handen van de non. Die het laat vallen en langzaam achteruit naar de celdeur loopt. Ze achtervolgt haar. Dat verbouwereerde gezichtje. Zo kwetsbaar. Ze duwt haar lijfje tegen de muur. Neemt het hoofdje in haar handen. Fluistert. 'Dus ik kan u altijd laten komen... overdag, en 's nachts. U bent er speciaal voor mij. U heeft een mooi gezichtje. Zo onbedorven, dat heb ik nog niet vaak mogen meemaken...'

Buiten klinkt ijzer op ijzer. Haar greep verslapt. De non maakt zich los en glipt de deur uit. Ze hoort hoe de grendel er knarsend voor wordt geschoven. Het is een geluid dat verboden zou moeten worden. Ze valt op haar knieën. Gulzig schrokt ze de kip en de boontjes van de vloer.

Ze slaat haar handen voor haar gezicht en begint te lopen. In het wilde weg – al weet ze goed dat ze hier enkel rechtuit kan. Ergens, diep in haar binnenste, hebben die lange rechte gangen haar misschien wel altijd tegengestaan, maar nu is ze er blij mee. Niet kijken, alleen maar lopen, rennen, weg, weg van die vrouw. Haar wangen gloeien achter haar handen.

Pas vlak voor het eerste hek durft ze weer op te kijken. De raamloze gang van de pistole is gelukkig slecht verlicht, alleen hier en daar verspreidt het aarzelende vlammetje van een vleermuisbrander een onvaste lichtvlek. Er is trouwens niemand die haar kan zien. In de grotere cellen verderop klitten de vrouwen fluisterend achter de tralies samen en volgen elke langslappende non met hun priemende ogen, maar hier hebben de cellen een deur. Zelf kan ze wel naar binnen kijken, als ze dat wil en het luikje opzij schuift, maar de gevangenen kunnen dat niet.

Ze voelt zich veilig hier. Dit is haar gang. Ze kent elke barst in de tegelvloer, elke verraderlijke gladde plek, ze weet hoeveel passen het is van de achterste cel naar het dubbele traliehek dat de pistole van de rest van de vrouwengevangenis afscheidt. Natuurlijk hebben de vrouwen die hier zitten foute dingen gedaan in hun leven. Behoorlijk foute dingen soms. *La femme* Caillaux, die een verslaggever heeft doodgeschoten die haar echtgenoot belasterde – meer heeft ze er nooit over willen vertellen. Een heel stille en verfijnde

vrouw. Of vorig jaar la femme Cotard, die haar kind had vermoord. Haar eigen kind. Waarom? Ze is er niet achter gekomen. Zwendel, overspel, chantage, moord. Hoe jong ze ook is, eenentwintig binnenkort, ze heeft in deze gang al de gruwelijkste wandaden gezien. En toch vindt ze de pistole een van de meest – als ze dat woord zou mogen gebruiken – *beschaafde* plekken in Saint-Lazare. Tot vandaag dan.

Ze veegt de tranen van haar gezicht en opent en sluit het tweede hek. Hoek om naar rechts, hoek om naar links, en weer een lange gang. In de verte loopt soeur Marie-Paule, ziet ze. Donkerblauw habijt, hemelsblauwe sluier – net als zichzelf en de zevenenzeventig andere nonnen in Saint-Lazare. Maar de fiere tred van Marie-Paule herkent ze uit duizenden. Ze houdt haar pas in.

Marie-Paule heeft het niet zo op de pistole. ‘Een misdaad is een misdaad,’ zegt ze altijd. ‘Waarom moeten vrouwen met geld een betere behandeling krijgen?’ Er zijn dagen dat ze haar gelijk moet geven, maar vandaag heeft ze daar geen zin in. Ze heeft frisse lucht nodig. Wat doet Marie-Paule trouwens hier? Normaal gesproken komt zij nooit in dit deel van Saint-Lazare. Bijna geen van de nonnen komt hier ooit. En hoezo hoorde ze eigenlijk het geluid van de hekken, daarnet, juist toen ze zich uit de greep van die vrouw losmaakte? Ze heeft echt frisse lucht nodig.

Als ze de rozentuin in loopt, weet ze al dat die haar vandaag weinig soelaas zal bieden. De zon straalt, een merel zingt een onnavolgbare melodie. Maar buiten de muren van Saint-Lazare woedt er een oorlog. Drie jaren al. Soms kan ze de bommen horen vallen, ’s nachts. Ze kan zich er weinig bij voorstellen. Ze weet al nauwelijks hoe de wereld buiten Saint-Lazare eruitziet, dus een gebombardeerde wereld kan ze zich helemaal niet indenken. Het is ook niet de oorlog die

een soort schaduw over de rozentuin werpt. Een week geleden was er hier nog geen zweem van schaduw te bekennen. Integendeel, de wereld – en haar plaats in deze wereld – leek helderder dan ooit. Het was een teken van God geweest, ze wist het bijna zeker. Toen ze zich prikte aan de rozenstruik, háár rozenstruik, die zich altijd zo gewillig door haar handen liet leiden, en de helderrode bloeddruppel die uit haar ringvinger opwelde, de vinger met de ring van Jezus, Zijn Zoon, een langzaam uitvloeiende vlek op haar witte schort veroorzaakte, toen wist ze dat ze geroepen werd. Dat Hij een opdracht voor haar had. Geen gemakkelijke opdracht, dat stond vast. Maar ze was eraan toe. Ze was dan ook niet verbaasd geweest toen ze even later bij mère Euphrasie had moeten komen. ‘Soeur Léonide, vandaag wordt er een nieuwe gevangene gebracht. Kunt u cel 12 alvast in orde maken?’ Natuurlijk kon ze dat. ‘Ik ben er klaar voor.’ Mère Euphrasie had haar wenkbrauwen gefronst.

Ze is niet bang voor de moeder-overste, al voelt ze zich ook niet bij haar op haar gemak. Ze weet dat de abdis het goed met haar voorheeft. Niet voor niets krijgt ze maar zelden een dienst toegewezen in de dagateliers, die vooral worden bevolkt door schetterende prostituees die hun dagen vullen met het maken van bontgekleurde tassen en goedkoop flonkerende sieraden. Ze kan daar niet goed tegen, dat weet de abdis. Niet dat ze daar ooit over hebben gepraat. Praten met de abdis, ze zou niet weten hoe dat moest.

Cel 12 ligt bijna aan het eind van de pistole, alleen cel 13 ligt er nog achter. Ze was meteen aan het schrobben geslagen. De vloer, de muren – soms schreven de vrouwen daar woorden op die niet bemoedigend waren voor een nieuwkomer. Een nieuw kruisbeeld, want op het oude was de gezichtsuitdrukking van Jezus bijna niet meer te zien, zo

vaak was erover gewreven. Het gordijntje had ze versteld en gewassen, met extra veel zeep, zodat alle muffheid eruit was. Later, tijdens de vespers in de grote kapel, had Marie-Paule even over haar handen gestreken – zo ruw en rood uitgeslagen waren ze van al het water. Toen ze in koor het Magnificat zongen – daar genoot ze altijd zo van – was ze weggeroepen. De nieuwe gevangene was gearriveerd. Haar gevangene! Een bezoedelde ziel die zij schoon zou moeten poetsen. Net zo schoon als cel 12.

De zon brandt op haar gezicht als ze op het bankje bij de rozenstruik gaat zitten. Aan de overzijde van de tuin wandelen een paar nonnen heen en weer. Ze kent ze niet zo goed. Ze kijkt een andere kant op. De ramen in de hoge muren die de tuin aan vier kanten omsluiten, hebben allemaal een traliehek. Haar eigen cel, die op een andere cour uitkijkt – als ze op een stoel gaat staan – heeft ook tralies voor het raam. Eigenlijk is er maar weinig verschil tussen de cellen voor de gevangenen en die van de nonnen. Hooguit een extra stoel of tafeltje, een schilderijtje, of een vaasje bloemen.

Ze had haar gevangene eerder gehoord dan dat ze haar zag. Nog voordat ze de deur naar de griffie had geopend, was er die zwoele, spottende stem geweest: ‘Rrring, opaal, vijfduizend franc. Ontvangen van baron Eduard van der Capellen wegens liefde op het eerste gezicht.’ Toen ze voorzichtig naar binnen ging zag ze... nou ja, zo’n bijzondere vrouw had ze nog nooit gezien. Ze was niet echt groot, niet dik ook, maar toch leek het wel of ze de plek van twee personen innam. Alles aan haar straalde; haar donkere bruine ogen, haar mond, die ze een beetje tuitte, en zelfs haar handen, haar sierlijke vingers die die ring van opaal betastten, leken gloeiend te fonkelen. En dan die kleding! Een grote blauwe hoed in de vorm van een driehoek, handschoenen tot over haar

ellebogen, wit bont om haar hals, en daaronder een laag uitgesneden jurk. Te laag eigenlijk, maar het maakte haar toch niet goedkoop. Nadat de vrouw haar ring had overhandigd aan de griffier, die het sieraad bijschreef op een lijst met persoonlijke bezittingen, had ze met haar dansende vingers een van haar halskettingen losgemaakt. Weer die spottende stem, met dat eigenaardig rollende accent. ‘Halsketting, *le rrrouge c’est du rrrubis*, zesduizend franc. In ontvangst genomen van Adolphe Messimy, jullie minister van Oorlog, die zich dat niet herinnert.’ Ze had een stapje naar achteren gedaan.

Net als even later tijdens de visitatie toen deze vrouw, die Margareta Zelle heette, maar ook Mata Hari, al die bijzondere kleren had moeten afgeven. Mère Euphrasie had de leiding genomen, zijzelf had de taak de kleding minutieus te onderzoeken. Het zou niet voor het eerst zijn dat er werd geprobeerd sigaretten of wapens binnen te smokkelen. Al is het de vraag of ze dat deze keer zou hebben ontdekt. Het enige wat ze zich van de kleren kan herinneren is dat ze zacht waren, glanzend en soepel en zacht. Ze liet ze door haar handen glijden, vouwde ze op, streek ze glad, vouwde ze weer open, liet haar handen erin verdwijnen. Totdat ze tot de orde werd geroepen door mère Euphrasie, die tussen twee vingers een rafelig hemd omhooghield dat ze bij de poetsdoeken moest gooien. Toen pas drong de stem van de vrouw weer tot haar door, die scherp protesteerde en eiste dat ze het hemd mocht behouden. Gespannen had ze afgewacht, toen ze de twee vrouwen tegenover elkaar zag staan. Wie van beiden zou winnen? Drie seconden doodse stilte – daarna had mère Euphrasie het hemd in tweeën gescheurd en nonchalant in een hoek gegooid. Waarna de vrouw, Margareta, of Mata Hari, in één beweging haar onderjurk van haar lichaam liet vallen en haar blote bovenlijf naar mère Euphrasie toe-

keerde. Ze had onmiddellijk weggekeken. Mère Euphrasie ook, zag ze.

De rozenstruik lijkt vandaag wel uitbundiger te bloeien dan anders. De ene roos dringt zich voor de andere en probeert zijn soortgenoten in kleur en in geur naar de kroon te steken. Het groen van de blaadjes verdwijnt bijna onder alle rode weelderigheid. Als ze achter zich voetstappen dichterbij hoort komen, staat ze op en snijdt een mooie roos met een lange steel af. Zoals ze dat elke week doet. Voor Saint Vincent. Het kapelletje dat ze in Saint-Lazare aan hem hebben gewijd is niet groter dan twee gevangenisellen en er staat maar één kerkbankje in. Maar het is een heel speciale plek. Dat is omdat Saint Vincent, hun patroonheilige, hier zelf ooit heeft gestaan en heeft gebeden. Er zit zelfs een uitgesleten holte in de tegelvloer, precies op de plek waar hij altijd stond te bidden. Tenminste, dat vertellen de nonnen elkaar. Dokter Bizard heeft haar wel eens gezegd, met een van zijn plagerige lachjes, dat de kapel pas werd gebouwd toen Saint Vincent al honderd jaar dood was. Het kan haar niet veel schelen. Ze voelt dat Saint Vincent er is, daar heeft de ouderdom van een paar muren niets mee te maken.

De non die achter haar stil was blijven staan, is gelukkig weer doorgelopen. Ze heeft nu geen zin in een praatje. Sommige nonnen zijn zo onuitstaanbaar neerbuigend. Ze loopt naar de kapel. Als ze de zware deur opent, kijkt Saint Vincent haar met zijn stenen ogen vriendelijk aan. Ze haalt de roos van een week geleden uit het vaasje op de sokkel van zijn beeld en zet de nieuwe ervoor in de plaats. Ze loopt naar het kerkbankje. Ze knielt. En zucht. Ze heeft er nog niet veel van terechtgebracht. 'U kunt mij altijd laten komen, elk moment van de dag of van de nacht. We kunnen samen praten, en samen bidden.' Het waren haar eerste, goed inge-

studeerde zinnen geweest, nadat de vrouw zich dagenlang slapende had gehouden. Het eten dat ze haar had gebracht had ze opgegeten, het hemd – ze had het in een onbewaakt ogenblik uit de poetsdoekenmand gevist – had ze uit haar handen gegrist en onder haar dekens gestopt, maar voor de rest had ze zich slapende gehouden. Wel minstens een week. Maar vandaag... Die handen van die vrouw op haar gezicht! Bij de herinnering alleen al slaat ze in paniek een vuist voor haar mond. Vertwijfeld zoeken haar ogen de onveranderlijk vriendelijke blik van Saint Vincent. ‘Ik ben er klaar voor,’ had ze gezegd. Ze vraagt zich af waar ze in vredesnaam klaar voor was.